

GUBÂRÎ'NİN ZİNDANDA YAZDIĞI MENÂSİKÜ'L-HAC MESNEVİSİ

Muhittin ELİAÇIK*

Gubari's Verse Narrative on Pilgrime Written in Prison

The poems dealing with prisonlife are called habsiyye. Gubari who a poet of Kanuni's period composed a verse narrative called Menasikü'l-hac, which is a habsiyye. In the narrative Gubari remarks his desire to visit Ka'be after being released from prison. He also relates principles of performing Hacc(pilgrimage). In the narrative of appreximately 370 couplets is expressed genuinely calamities of prisonlife, desire of releasing from prison, and negative effects of prison on soul

Keywords: Habsiyye, Prison, Gubârî, Principles of pilgrimage, Pilgrimage, Ka'be

Arapça bir kelime olan *habs*, lügatte alıkoyma, bir yere kapama, bir yere kapayıp dışarı çıkarmama, salıvermeme, tutma ve zaptetme anlamlarına gelir.¹ Habs mekanına *habs-hâne*, *mahbes*, *sicn*, *zindân*, *cezâevi* gibi adlar verilmiştir. Bir rivayete göre, İran mitolojisinde Keyûmers'in oğlu Hûşeng düşmanlarını yenip esir edince demirden zincir yaparak bunları bağlamış ve bir kuyuya koyarak ağzını sıkıca kapamış ve zindan da bu şekilde ortaya çıkmıştır.² Farsça bir kelime olan zindan kelimesi pek karanlık yer, karanlık yeraltı hapishanesi anlamlarına gelir; ayrıca kabir için de *zindân-ı hamûşân* ifadesi kullanılmıştır.³ Zamanla habs yerleri çeşitli şekillerde yapılmaya başlamış ve mahkumun suçunun büyüklüğü ya da küçüklüğü habs yerinin şeklini belirlemiştir. Zindan, artık tarihte kalan bir hapis şekli olup günümüzde modern hapishaneler ortaya çıkmıştır: E tipi, F tipi(hücre, koğuş) vb. Bu ve benzeri pek çok hapishanede mahkumlar tutulur. Hapishane uygulama ve şekillerinin geçmişten günümüze sürekli mahkumun lehine değiştiği de görülmektedir.

* Yard. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.

¹ F.Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Lügat, Ankara 1982, sf. 364

² Hüsameddin Çelebi, *Tercüme-i Tarihü't-Taberî*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütb. III.Ahmed nr.3108, yk.:14a, st. 21.

³ Mütercim Asım, *Burhân-ı Kâtu' Tercümesi*, (Hz.M.Öztürk-D.Örs), Ankara 2000, s. 846; A.VefikPaşa *Lehce-i Osmânî* (Haz. R. Toparlı) Ankara 2000, s.889. F.Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Lügat, Ankara 1982, sf.1429.

Hapishane ya da zindan hayatını konu alan şiirlere *habsiyye* denir. Bu edebî türde hapishanede acı içinde geçen uzun geceler, yakınlarla duyulan hasret ve özlem, yalnızlıkla geçen perişan ve kötü durum ve bunun acıları, kişiyi bu duruma düşürenlere duyulan nefret etkili bir şekilde nazmedilir. *Habsiyye* adı, İranlı Nizâmî-i Arûzî tarafından 1156'da *Çehâr Makâle* adlı eserinde, Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân'ın(ö.1121) hapiste bulunduğu sırada yazdığı şiirler için kullanılmıştır. Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân'ın çağdaşı olan Muhammed bin Müeyyed'in hapiste iken yazdığı bir mektuba da *Risâle-i Habsiyyât* denilmiştir(Yazıcı.1996:380). Kırk yaşına kadar rahat bir hayat süren Mes'ud bir şüphe üzerine Gazneli Sultan İbrahim ve haleflerince birkaç kez hapse atılmış ve hapishanede kendisini bu duruma düşüren düşmanlarını, yakınlarına duyduğu özlemi, hapishanede acı ve hasret içinde geçen kötü durumunu, yalnızlık içinde geçen uzun geceleri etkili bir şekilde nazmetmiş, kendinden sonra bu, Felekî-i Şirvânî ve Hâkânî-i Şirvanî tarafından taklit edilmiş ve böylece İran edebiyatında *habsiyye* adlı bir edebî tür oluşmuştur. Klasik Türk edebiyatında böyle bir tür bulunmasa da zindanda yazılmış çeşitli şiirlere rastlamaktayız. Ahmet Paşa'nın kerem redifli kasidesinin habsiyye yönü bulunsa da kendisinin hapisle ilgili şikayetleri olmayıp, daha ziyade Sultan Fatih övgüsü üzerinedir. Baf kadılığına tayin edilen Macuncuzade Mustafa Efendi'nin görev yerine giderken 1597'de Malta korsanlarına esir düşmesi üzerine zindandaki hatıralarını nazmettiği *Bâzgeşt-i Hakirî-i Malta Sergüzeşt-i Esîrî-i Malta* adlı eseri bir habsiyye sayılabilir (Parmaksızoğlu V/8, 77-79). Modern Türk Edebiyatında ise habsiyye örnekleri çoktur.⁴

Klasik Türk edebiyatında yazılış amacı farklı olmakla beraber zindanda yazılmış olması sebebiyle zindan hayatını ve zindan duygularını anlatan ve bu yönüyle bir habsiyye olarak bakabileceğimiz başka eserler de vardır. Bunlara en güzel örnek Gubârî(ö.1566) tarafından yazılan bir hac klavuzu niteliğindeki *Menâsikü'l-hac* mesnevisidir. Gubârî'nin bu eseri bilinen ilk manzum hac klavuzu özelliğini taşımaktadır(Coşkun.2002:10). İyi bir divan şairi olan Gubârî, Akşehir'de doğmuş ve eğitimine memleketinde başlayarak daha sonra İstanbul'da devrin tanınmış müderrislerinden Kınalîzâde Ali ve Müslim çelebilerden dersler almıştır. Gubârî mahlasını *gubarî* adlı yazıyı iyi bilmesi sebebiyle almıştır. Değişik medreselerde birkaç yıl görev yaptıktan sonra Kanuni'nin 1534-36'daki Irak seferine ordu katibi olarak katılmış, 1537-8'de surre alayının bir üyesi olarak Mekke'ye giderek 1546'ya kadar orada kalmıştır. Dönüşünde Kütahya'ya gelen Gubârî, burada sancak beyi olan Kanuni'nin en küçük oğlu Bayezid tarafından işe alınmış; ancak daha sonra Bayezid ile şehzade Selim arasında çıkan çatışmada

⁴ Necip Fazıl Kısakürek'in *Zindandan Mehmed'e Mektub*, Cinnat Mustatili, Nazım Hikmet'in *Dört Hapishaneden*, Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Zindan Duvarları*, Ahmet Arif'in *Hasretinden Prangalar Eskittim*, Atilla İlhan'ın *Tutuklumun Günlüğü* adlı şiir kitaplarıyla, Nazım Hikmet'in *Mapushaneden Kemal Tahir'e Mektuplar* adlı eserini ve Kemal Tahir'in *Karılar Koşuşu* adlı romanını modern Türk edebiyatının hapishane hayatı üzerine yazılmış eserleri olarak zikredebiliriz.

Bayezid'in yenilmesi üzerine onun adamı olduğu gerekçesiyle hapse atılmıştır. Gelibolulu Ali'nin verdiği bilgiye göre Gubârî, "*nice günler Boğaz hisarında habs olunup bin belâ ile kurtuldu*" (Âli.İsen, 1994:247). Serbest bırakılınca 1562'de Mekke'ye mahmil kadısı olarak gitmiş ve daha sonra orada ölmüştür (Alparslan.1996:167-169; Parmaksızoğlu.1950:347-56)

Gubârî'nin *Menâsikü'l-hacc*⁵ mesnevisi *fâilâtün mefâilün fa'lün(feilün)* vezniyle yazılmış yaklaşık 370 beyitlik bir mesnevidir. Kanuni'ye sunulan eser, sonundaki kayda göre 1561'in Recep ayında tamamlanmıştır. Zindanda yazılmış olan bu küçük mesnevi zindanda çekilen acıları ve zindan duygularını içerir. Gubarî, mesneviye Allah'a yalvarıp yakarmayla başlar. Daha sonra çok arzuları olduğunu belirtip o arzuların ilkinin *zindandan kurtulmak* olduğunu söyler. İşlediği günahları anıp o günah ve kusurları bir daha işlemeyeceğini, tevbe ve istiğfar ettiğini söyleyerek Allah'tan af diler:

Biri budur ki ol murâdâtû
 Dil ü cânile arz-ı hâcâtû
 Beni zindânda koma âzâd it
 Dil-i pür-gussamı benim şâd it
 N'ola urdîfisa bend ü zindâna
 Mazharam nice cürm ü isyâna
 Hey nice bend ü nice zindâna
 Müstahakkam azâb-ı nîrâna
 İtmişem çok günâh hezâr hezâr
 İtmezem ben günâhıma inkâr
 Yokdur imkânı anı pinhâna
 Hâli ma'lûmdur gayb-dâna
 Çok günâhum egerçi yâ Rahmân
 Umaram lîk yine ben gufrân
 Umaram lutfuñile yâ Gaffâr
 Afvıma bâis ola istigfâr
 Eyledüm ben günâha istigfâr
 Kaldı gufrân saña yâ Gaffâr
 İtmeyem dahi tevbeler olsun
 Tevbelerle iki cihan tolsun
 Kasd idersem dahi bu isyâna
 Ur beni yine bend ü zindâna (5-15)

Gubârî, müteakip beyitlerde sürekli zindandan kurtulma isteğini dile getirir. Bu beyitlerde, zindanın insan üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve oradan kurtulmanın en büyük ve öncelikli istek olduğu etkili bir şekilde nazmedilmiştir:

⁵ Millet Ktp., Manzum nr. 820.

Her ne deñlü günâh-kâr isem
 Müstahakk-ı azâb-ı nâr isem
 Beni zindândan eyle halâs
 Âsitânuñda eyle bende-i hâs (16-17)

Gubârî, dünyanın mümin için bir zindan olduğu hadisini anar ve kendisinin ise zindan içinde zindan yaşadığını, bundan da büyük acılar çektiğini belirtir. Allah'tan, Yusuf peygamberin zindanda çektiğı acının ve hasretin hakkı için kendisini zindandan kurtarmasını ister:

Mü'mine sicc iken bu dâr-ı cihân
 Câna gelmiş iken bu gamdan cân
 Şimdi ârâm ola mı cânâ
 Düşdi zindan içinde zindâna
 Çıkmak ister müdâm benüm cânum
 Dir ki ten dahi oldu zindânım
 Yâ İlähî be-kürbet-i Yûsuf
 Yâ İlähî be-gurbet-i Yûsuf
 Kürbetümden beni halâs eyle
 Gurbetümden beni halâs eyle (18-22)

Gubârî, yukarıdaki beyitlerden sonra çoluk çocuğunun kimsesiz, garip, gözü yaşlı ve acı içinde Mekke'de kaldığını belirterek Allah'tan, onların gözünün yaşı ve kendisinin yüreğinin yarası hakkı için kendisini zindandan kurtarmasını ve tekrar çoluk çocuğuna ve Ka'be'ye kavuşturarak oranın temiz toprağına yüz sürdürmesini niyaz eder:

Yine bu hak-i tayyibe ki ırgür
 Ba'dehu kûy-ı Ka'beye ki ırgür
 Kaldı evlâdile iyâl anda
 Ben kuluñ bunda kaldı zindânda
 Anlaruñ anda gözleri giryân
 Ben kuluñ bunda sînesi biryân
 Anlaruñ gözi yaşı hürmetine
 Ben kuluñ bagrı başı hürmetine
 Kalmasın rûz-ı haşre bu hasret
 Bagrumı yakdı âteş-i firkat
 Ben kuluñ anlaruñla şâd eyle
 Haremüñ içre ber-murâd eyle (23-28)

Gubârî, *der-beyân-kerden-i murâd-ı diger* başlığı altındaki beyitlerde diğerk dileklerini dile getirir. Bu beyitlerde iki gözünü *mukbil ü makbul iki kul, Ahmed ü Muhammed, emced ü mümecced* diye niteler ve bunların Mekke'ye gidip Ka'be'ye yüz sürmek istediğini belirtir. Evliyâ, enbiyâ, arif ve sadıklara dost ve yoldaş olmak için kapalı kapının kilidini açıp bu istenilen yolu açması, ve kolaylaştırıp lutfetmesi, kendisine ruhânî azık ve nurânî ışıklar vermesi için Allah'a dua eder:

Dahi budur murad u maksûdum
 Dergehûnden merâm-ı mes'ûdum
 Tutdı yüz âsitânüña iki kul
 İki dahi mukbil ü makbûl
 Biri Ahmed biri Muhammeddür
 Biri emced biri mümecceddür
 İsmi nûrıyla bunlar olmuş nûr
 Nûr-ber-nûr dilleri mesrûr
 Bu iki nûr iki gözümdür
 Belki gözümde iki merdümdür
 Her birisi misâl-i kible-nümâ
 Kible semtine itdiler îmâ
 Ya'nî göz tutdı o dergâha
 Azm idüp râh-ı Ka'betullaha
 Ka'be-i kurbete irenler için
 Taybe-i izzete girenler için
 Lutfi vücûduñdan eyleyüp ihsân
 Bunlara eyle ol yolu âsân
 Feth idüp kûfl-ı bâb-ı mesdûdı
 Kıl güşâde tarik-i maksûdı
 İtme yolda fitâde bunları sen
 Vâsıl eyle murâda bunları sen
 Nûr-ı tevfiküñi refik eyle
 Lutfuñu her birin karîb eyle
 Her birin eyle kâfile-sâlâr
 Kâruvânı eyle saâdete her-bâr
 Hem-dem-i İsâ eyle demlerini
 Pür-kadem eyle her kademlerini
 Refte refte gidüp kadem-be-kadem
 Yâr olup her kademde lutf u kadem
 Keremüñ it kecâve içre enîs
 Ehl-i hayrâtı hayme içre celîs
 Menzilet vir kamu menâzilde
 Merhamet kıl heme merâhilde
 Eyle rûhânî zâd u râhilesin
 Eyle nûrânî hem meşâilesin
 Tîr-i ervâh-ı enbiyâ-yı izâm
 Ferr-i eşbâh-ı evliyâ-yı kirâm
 Himmet-i sâdikân-ı sad u safâ
 İsmet-i ârifân-ı mihr ü vefâ

Mahremân-ı sūrâdikât-ı cemâl
 Perde-dârân-ı Ka'be-i iclâl
 Vâsılân-ı makâm-ı menzil-i üns
 Vâkîfân-ı merâm-ı mahfil-i kuds
 Âkifân-ı nişîmen-i ihlâs
 Saf-nişînân-ı bezm-i hâssü'l-hâs
 Ola bunlara hem-dem ü hem-râh
 Be-hakk-ı Lâ-ilâhe illallah
 Devletile dahi saâdetile
 Sıhhatile dahi selâmetile
 Ya'nî kat'-ı menâzil eyleyerek
 Dahi tayy-i merâhil eyleyerek
 Varalar ol makâm-ı mahmûda
 İreler hem merâm-ı maksûda
 Yine dönüp gelüp mekânlarına
 Revh ü râhat irişe cânlarına
 Kârhâ kerde râh-ı peymûde
 Ola hâne içre âsûde (29-57)

Gubârî, müteakiben *der-beyân-ı menâsik-i hac* başlığı altında:

Diñle ey sâlik-i mesâlik-i hac
 Yazmışam saña bir menâsik-i hac
 Muhtasardur müfiddür gâyet
 Matlab-ı müstefiddür gâyet
 Tâ bunı okuyup amel idesin
 Haccıñı ya'nî bî-halel idesin

diyerek eseri yazma gayesini anlatır ve hacı adaylarına öğütler verir. Bu kısımda haccın şartlarıyla edeplerini, bu ibadet sırasında uyulup dikkat edilmesi gereken hususları akıcı bir şekilde nazmetmiştir. Ayrıca:

Her varan hâcıya inanma sakın
 Yile uyma suya tayanma sakın
 İdeyin dir iken seni irşâd
 Haccıñı câhil itmesün ifsâd

diyerek haccın inceliklerine ve rastgele yapılmaması gereğine işaret eder. Gubârî sık sık ayet ve hadislerden alıntı yaptığı bu bölüme *Ka'beyi haccedene cehennem ateşinin haram, cennetin vacip olduğu ve hacı düşünmeyenin yahudi veya hristiyan olarak öleceği* yolundaki hadisleri anarak başlar. Bu kısımdaki beyitlerde zindan içindeki Gubârî'nin buruk olduğu, daha önceden bu ibadetin lezzetini tatmış birisi olarak bu ibadetten mahrum olmanın verdiği büyük acıyı yaşadığı bellidir. Bu kısımda sırayla aşağıdaki konular hacı adaylarına didaktik ve akıcı bir üslupla anlatılmıştır:

Der-beyân-ı şerâit ve edeb-est: Haccın farz, vacip, sünnet, müstehab ve sair âdâbı hadislerle anlatılmıştır. Ayrıca gönül yıkmamanın gereği üzerinde önemli durulmuştur.

Der-beyân-ı cemî-i erkân-est: Haccın iki erkânı anlatılıp *cümleyi tafsîl idersevüz söz uzar - söz uzun olsa lezzetini bozar* diyerek kısa ve özlü anlatımın seçildiği belirtilir.

Der-beyân-ı mukaddimât-ı sefer-est: Gubârî, hacda gözyaşının tüm günahları yok edeceğini ve bütün hacdan amacın bu olduğunu belirterek: *neylesün hacc u umreyi o Ganî – neylesün recm ü cemreyi o Ganî* beyitiyle bunu tekit eder. Gubârî müteakiben zindanda kalıp bu lezzeti tadamamanın verdiği acısını da:

Bende bu yola istîâat yok
Ya'ni tayy-i tarîke tâkat yok
Bilmezem dahi sagımı solumu
Gözsüzüm kanda görürem yolumu
Peş bu yollarda nice olur hâlüm
Saña ma'lûm cümle ahvâlüm
Saña tutdum İlâhî ben yüzümi
Saña teslîm eyledüm özümi
Destegîrüm ol fenâdayam elüm al
Beni eyle murâdîma isâl

beyitlerinde dile getirir ve zindanda mahrum kalan bir insanın neler çektiğini yansıtır.

Gazel-i hikmet-i pür-edeb-est: Göresin redifli beş beyitlik bu gazelde Gubârî ibret gözüyle dünyaya bakıp her yeri Ka'be gibi görmenin gereği üzerinde durmuştur. Mahlas beyitinde ise:

Ey Gubârî toz urup ten gözine cân gözün aç
Tâ ki can göziyle kendini bînâ göresin

der.

Der-beyân-ı tecerrüd ve ihrâm-est: Haccın ihram giyme rüknünün anlatıldığı bu kısımda Gubârî, zindanda kalıp mahrum olmanın acılarını beyitlerin arasına sıkıştırdığı şu iki beyitle anlatır:

Ger yazılısaydı haccuñ esrârı
Mekke'ye irişürdü tûmârı
Ne yazar kişi künc-i zindânda
Hâssa ki olmaya bir varak anda

Ender ihrâm-ı zen ki çün bâşed: Bu kısımda kadınların ihrama giriş şekli anlatılmıştır.

Muktezeyât-ı hükm-i ihram-est: Bu kısımda ihrâmın lügat ve ıstîlâhî mânâları anlatılmıştır.

Der-beyân-ı cinâyet-i ihrâm: Gubârî, ihram yasaklarını anlattığı bu kısımda rahmet, bağışlanma, yardım, günahtan arınma ve sığınma yeri olan Ka'be'yi tavaf

edenin çok lutuflara garkolacağını belirttiikten sonra Ka'be'yi tavaf edecek olana: *kapının içinde biraz dur ve ona bak, orada coşan deniz gibi ağlayabilirsin, o kapıdan akan gözyaşı bir anda taşı deler şeklinde öğüt verir ve çok duygulanarak kendi durumunu da zımnen ifade eden:*

Hey meded hey meded gel ağlayalum
 Dili derd odı ile taglayalum
 Didiler âhirü'd-devâi'l-key
 Hey meded hey meded meded hey hey
 Di ki geldi kapuña bir dervîş
 Âsî mücrim siyâh-rû dil-rîş
 Bağrı başlı vü gözleri yaşlı
 Öksüz oğlan gibi başı saşlı
 Rûm ferzendi rûm abdâli
 Key perîşândur anuñ hâli
 Nefs-i emmareye gulâm olmış
 Nefs-i emmarede işi tamâm olmış
 Boynı bağlı anuñ giriftarî
 Rûz u şeb eyler âhile zârî
 Hey meded hey meded halâs eyle
 İşigiñde gulâm-ı hâs eyle
 Cürmini lutfuñıla berbâd it
 Nâr-ı dūzahdan anı âzâd it

beyitlerini söyler. Ayrıca Gubârî, beyitler arasında sık sık;

Ben Gubârî'yi hem anda yâd idesiz
 Rûhımı rahmetile şâd idesiz

beyitini söyleyerek orada kendisi için de dua edilmesini ister.

Daha sonra sırayla *der-münâcât-ı kâdi'l-hâcât* başlığı altında muhrim, yani ihrama girenin yaptığı duaları ve yalvarıp yakarmaları anlatılır. *Hutbe-i terviye ve ihrâm-est* başlığı altında Zilhicce ayının yedinci günü okunan hutbe anlatılır. Müteakiben Arafat ve Müzdelifede yapılacak vakfeler anlatılır.

Müzdelife vakfesinin anlatıldığı bölümün sonlarında Gubârî, zindanda mahrum ve mahzun oluşunu Hz.Yusuf'a benzetir. Zindandan kurtulması için kendisine dua edilmesini ister ve Ka'be'yi çok arzuladığını, zindanda tutsak olmasa oranın tozuna toprağına yüzünü gözünü süreceğini aşağıdaki beyitlerde dile getirir:

Mekkedür yiri kutbü'l-aktâbîñ
 Mekkedür yiri hayrû'l-ashâbîñ
 Ben Gubarî'yi olara yâd eyleñ
 Zerreden arza-i vidâd eyleñ
 Diñ ki var bir muhibb-i muhlisiñiz
 Muhlis illâ ki lübb-i muhlisiñiz

Her biriñüzden eyler istimdâd
 Lâyık oldur kim idesiz imdâd
 Sicn-i sultanîde ol mescûndur
 Hâli Yusuf gibi diger-gündur
 Hâk-i pâyiñüze sizüñ müştâk
 Künc-i zindânda olmasa tutsak
 Zerre gibi olurdu ol perrân
 Turmazıdı o Rûmda bir ân
 Bizden evvel gelürdi ol bunda
 Biz giderdük kalurdu ol bunda
 Göremezdük o zerrenüñ özini
 Belki nice özini hem tozını
 Size ol zerre çok selâm itdi
 Cümleten zikr-i hâss u âm itdi
 Hâk-i pâyiñüze yüzün sürdi
 Belki yüzün degil gözin sürdi
 Her birinüñ meded duâsın alıñ
 Celb-i kalb eyleyüp rızâsın alıñ

Daha sonra eserin hatime kısmı gelir. Burada hacıların Ka'be'den ayrılmaya niyetlenirken yapmaları gereken işler ve davranışlar anlatılır. Eserin en sonunda Gubârî *der-gazel ki münâsib-i hâlest* başlığı altında kendi durumunu son kez dile getirir. Buna göre: *Gubârî gibi birisiyle Mekkeliler yakın komşu iken o insanın Ka'beden uzak kalması bir musibettir, onun çoluk çocuğu Mekke'deyken kendisi Rum'da ayrılık ateşiyle gözü yaşlı yanmaktadır, onun için bu dünya bir zindan iken o tekrar zindana atılmıştır; o, dünyada yerle bir olmuştur, ama o yine de Allah'tan ümidini kesmemekte ve Allah'ın kendisini yine Mekke'ye, Ka'be'ye kavuşturacağını ummaktadır :*

Bu musîbet degil midür yârân
 Ki ola dûr Ka'beden insân
 Hâssa kim ola ehl-i Mekke o şahsa
 Belki hem ola akreb-i cîrân
 Ola ehl ü iyâli hem anda
 Kendi eşk gibi ola Rûma revân
 Rûmda firkat odı yakar iken
 Olmuşiken pür-âteş ü sûzân
 Aña zindâniken bu dâr-ı cihân
 İdeler anı yine der-zindân
 Benem ol şahs kim felekde iken
 Olmuşam şimdi hâkile yeksân
 Ey Gubârî ümîd-vâram kim
 Destegîrüm olup yine Sübhân

Yine muhrim idüp beni Hareme
 Ola miknetle Mekke baña mekân
 Âkıbet hem türâbum anda olup
 Topragı çekdi diye hep yârânım

Gubârî, zindanda kalıp Ka'be'ye, Mekke'ye gidememenin verdiği mahrumiyetin acısını ve oraya gidenlere duyduğu imrenmeyi de şöyle ifade eder:

Kâşki ben olardan ola idüm
 Anlaruñ rütbesini bula idüm
 Ya-İlâhî olardan eyle beni
 Efkar-i nâs olayım itme ganî
 Fakr ü fâkamla leff ü neşr olayım
 Tek hemân anlaruñla haşr olayım

Gubârî, son olarak, zindanda yazdığı bu mesnevisini:

Fazl u cûduñile bu risâlemi hem
 Aybdan pâk ü sâlime eyle
 Çünkü ihsânüñile hatm oldı
 Bâis-i hüsn-i hâtime eyle

kıt'asıyla Allah'a şükrederek bitirir.

Kaynaklar:

- Alparslan Ali. DİA *Gubârî*, İstanbul 1996, s.167.
 Coşkun Menderes. *Nâbî'nin Tuhfetü'l-Haremeyn'i*. KBY Ankara 2002.
 Gelibolulu Ali. *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım* Haz. Mustafa İsen, Ankara 1994.
 Parmaksızoğlu İsmet. *Abdurrahman Gubârî'nin Hayatı ve Eserleri*, İÜ Edebiyat Fak Tarih Dergisi sy..2, 1950
 Parmaksızoğlu İsmet. *Bir Türk Kadısının Esaret Hatıraları*, İÜ Edebiyat Fak Tarih Dergisi V/8 1953 s.77-84.
 Yazıcı Tahsin. DİA *Habsiyye*, İstanbul 1996, s. 380-81.